

Musiikki luovuuden lähteenä

Järvenpää Risto

24.11.2017 ::

Artikkeli on julkaistu kokonaisuudessaan kirjassa Kasvun ja kehityksen vuodet – Sosiaalialan koulutus Oulussa 1986–1997 (Painotalo Suomenmaa Oulu – 1998)

Luovuutta voi opiskella ja oppia. Taiteet antavat mahdollisuuden ymmärtää elämää ja ihmisiä. Ilmaisutaito ja vuorovaikutus ovat välttämättömiä sosiaalialan työntekijälle. Olen opettanut musiikin lisäksi paljon muuta: ohjannut käytännön opiskelua päivähoitopaikoissa, viritellyt videoita, järjestänyt juhlia ja projekteja, tehnyt demonstraatio-opetusta lasten kanssa, kirjoittanut runoja ja loruja, räppejä. Ennen kaikkea olen pyrkinyt pitämään yllä ihmisten välistä keskustelua, keskustelua ilman sanoja, ilman kirjoittamista, taiteen ja tunteiden tarkalla ja epätarkalla tavalla.

Olen tietoisesti asettanut itselleni tehtävän toimia niiden yhdeksänkymmenen yhdeksän kielen edistäjänä, jotka ihmiseltä unohtuvat hänen oppiessaan puhumaan. Olen ääneen ihmetellyt puhutun ja kirjoitetun kielen ylivaltaa: taitoa puhua, lukea ja kirjoittaa, ymmärtää kirjoitusta ja toistaa. En ole epäillyt sen tarpeellisuutta, mutta olen kieltänyt tehtävässäni verbaalisen viestinnän ainutvaltaisuuden määritellä ihmiset hyväksi ja huonoiksi tai kykeneviksi ja kykenemättömiksi. Meidän tulee osata ja ymmärtää sata kieltä, sanoista koostuu vain vajaita viestejä, eikä ajatusta ehdi lukea.

Luovuutta taiteen keskellä

Kyky ratkaista uusi tilanne aikaisempien kokemusten ja hankitun tiedon avulla on luovuutta. Luovuutta tarvitaan aloitekyvyn ylläpitämiseen ja joustavaan, toisen huomioon ottavaan, tilannehallintaan, empatiaan ja sympatiaan ja muutoksen hallintaan. Taide kirjoittaa historiaa. Minä olen taiteilija. Olen tehnyt taidetta työssäni ja työtä taiteessani. Minulle harrastuksesta tuli työ. Kiitollinen tilanne ja hedelmällinen itselle.

Olemme paljon taiteen keskellä. Jokaisen esineen ympärillämme, vaatteet, autot, talot, lamput, verhot, on suunnitellut taiteilija. Tuntemme olevamme olemassa omassa ympäristössämme, omien esineidemme maisemassa. Luomme taiteista oman pesämme. Musiikki autoradiossa ja ohjelmat televisiossa. Taiteesta ja taiteilijoista se kaikki on lähtenyt. Miten onnellinen tilanne olla opettajana kertomassa opiskelijoille maailman vanhimpia totuuksia. Olen voinut olla avaamassa silmiä ja korvia. Jokainen on joskus kokenut elämyksellisen ja ikimuistaisen hetken taiteen parissa. Se on yhä merkityksellinen meille. Olen opettajana pyrkinyt antamaan opiskelijoille uskoa ja luottamusta omiin voimiin.

Musiikin voima

Musiikki on taiteista abstraktein, kuva ajatuksissa; mielikuvat ovat taiteiden yhteinen tekijä. Musiikki antaa mielikuvia, mutta ei määritä niitä tarkasti. Mielikuva on jokaisen oma, sanoin kuvaamaton. Musiikkia ei voi kuvata täsmällisesti sanoin ja kuitenkin se kertoo paljon.

Musiikki liikuttaa tunteita ja voi olla jopa ainut keino kommunikoida. Musiikin avulla voimme palata ajassa menneisyyteen ja murtaa unohduksen muurit. Musiikki viritää keskusteluita ja kertoo omalla tavallaan puolestamme, kun rohkeus ei riitä. Laulut ovat viimeisenä mielessämme silloinkin, kun muuta järkevää puhetta ei enää tule. Olen joskus vastannut ihmettelyyn, miksi meillä sosiaalialan oppilaitoksessa on musiikkia, että kuvailkaa elämä ilman musiikkia.

Musiikin opetus

Minä olen opettaja, jonka tehtävänä oli ja on – omasta mielestäni – antaa opiskelijoille tietoa ja taitoja käyttäen musiikkia työssään. Siinä tehtävässä pyrin nostamaan heikoimmat vahvimpien tasolle ja olen näin saattanut aiheuttaa kolauksia kovinkin taitavien soittajien ja laulajien itsetunnolle. Musiikkiluokan seinänaapurit ovat väsyneet toistuviin rumpurytmeihin ja Orff-soittimien yksinkertaisuuksiin. Mutta olisi se hirveää, jos metsässäkin vain parhaat linnut laulaisivat. Siksi näitä, motorisesti helppoja, paljon toistoa, hyvä klangi, liikuntaa ja tanssia, omia juttuja, loruja, rytmiriimejä, kaikki osaavat, this is elementary music.

Opiskelijat ovat asiakkaitani, joista jokainen on tärkeä. Edustan tasa-arvoista, nykyaikaista musiikinopetustapaa, joka sopii meidän oppilaitoksemme. Musiikkiopistot ja konservatoriot antavat toisenlaista musiikinopetusta. Olen räiskyvä ja impulsiivinen opettaja, käytän vahvaa kieltä ja paljon kielikuvia. Joskus huomaan olevani vaikeasti ymmärrettävissä. Silloin olen puhunut liikaa ja tehnyt liian vähän.

Taiteilija ja opettaja sopivat hyvin yhteen henkilöön. Minä olen nyt näitä molempia. Saamani Oulun kaupungin kulttuuripalkinto vuonna 1996 lastenkulttuurin ansiosta on taiteilijalle tarkoitettu. Onneksi taiteellani on käyttöä opetustyössä. Tunnen myös roolini hovinarrina ja leikkisänä pelurina. Kovin on paljon virkoja ja vakansseja, opettajana ansaitsen vähäisen kuukausipalkkani. Luovalla persoonallisuudella on vuoristossaan useita huippuja.

Opetus sosiaalialalla

Taiteiden, luovuuden ja musiikin alueella on tapahtunut paljon näiden vuosien aikana. Opetussuunnitelmat ovat antaneet paljon vapauksia opettajalle päättää sisällöistä musiikinopetuksessa. Sosiaaliala asiakkaineen ja työyhteisöineen sekä yhteiskunnallisine tarpeineen on toiminut opetussuunnittelussa määräävämpänä kuin opetussuunnitelmat. Lapset, vammaiset, vanhukset, lastensuojelu, kriminaalityö, mielenterveys, nuorisotyö, sairaudet, perheet. Paljon erilaisia ammatteja ja ihmisiä omine onnellisuushaaveineen.

Musiikilla on ollut käyttöä ja sen käytännöllisyyden välittäminen opiskelijalle riippumatta hänen henkilökohtaisista nuotinluku-, laulu- tai soittotaidoistaan on ollut yksi tärkeimmistä tehtävistäni. Musiikin kuuntelu ja äänitteiden käyttö yhdistettynä kuviin tai liikuntaan antaa iloa ja elämän merkitystä. Kuka tahansa voi olla mukana näitä järjestämässä, kunhan perehtyy ensin musiikkiin ja toimii sydämellä. Levyrateja diakuvilla maustettuna vanhustenhuollon laitoksissa, yhteislaulutilaisuuksia, juhlia ja tanssiaisia. Olemme järjestäneet kymmenittäin tapahtumia. Lapsille on järjestetty puistotapahtumia ja lastentapahtumia, vammaisille olemme vieneet jatkuvasti riemukkaita tapahtumia. Opiit liikkuvat kentälle jo oppituntien puitteissa. Keskeiset tiedot musiikin käytöstä sosiaalialalla on opiskeltu yhdessä ja käytännön toiminnot on tehty pääasiallisesti teoriaopintojen jälkeen.

Tapahtumat oppimisen välineenä

Olemme järjestäneet paljon tapahtumia sekä koulun tiloissa, että muualla. Ne ovat erinomaisia oppimiskokemuksia. Tapahtumat ovat olleet yleensä pienen projektin, jotka on rakennettu usean opettajan ja luovuuden eri alueen – esimerkiksi kuvallinen, liikunnallinen ja kielellinen ilmaisu – yhteistyönä. Musiikkia on käytetty lähes kaikissa, ja olemme usein säveltäneet ja sanoittaneet musiikin varta vasten kyseessä olevaan tapahtumaan. Tapahtumia on ollut 2–3 kertaa vuodessa.

Ainolan puisto on ollut monen lastentapahtuman paikka. Merirosvot aarteineen ja oikea viidakko kasvihuoneessa. Nämä ovat olleet mukavia ja opettavaisia tapahtumia, joita on valmisteltu huolella. Rekvisiitta ja omat musiikit tanssineen antavat opiskelijoille ikimuistoisia elämyksiä ja rohkeutta omaan ilmaisuun.

Mitä tulevaisuudessa?

Alamme opintoihin sopivaa kirjallisuutta on ollut aika vähän. Pääasiallinen tieto löytyy varhaiskasvatuksen, musiikkiliikunnan ja musiikkiterapian alueen kirjallisuudesta. Musiikkia varhaiskasvatuksessa on tutkittu ja se sisältää ne yksinkertaiset elementit, joita olemme voineet soveltaen käyttää muillakin sosiaalityön alueilla. Tietyksi valiten asiakkaiden mukaan. Lauluja, tansseja jne. löytyy kaikille, mutta yksinkertaisten ja sävykkäiden elementtien osaava käyttö on ammattitaitoa meidän alueella. Musiikkiterapia tukee asiakkaan ymmärtämistä ja avaa opiskelijalle reittejä muun muassa nuorisokulttuurin pariin.

Kaiken kaikkiaan oppilaitoksemme on toiminut hyvänä esimerkkinä monelle muulle alan oppilaitokselle luovuuden opinnoissa ja onnistunut mielestäni antamaan opiskelijoille elävän ja mielenkiintoisen mahdollisuuden kehittyä toimiviksi sosiaalialan ammattilaisiksi.

Sosiaaliala yhteiskunnan omanatuntona tarvitsee omat osaajansa. Taiteet kertovat herkällä kielellä paljon ja antavat mahdollisuuden tulla ymmärretyksi puhumatta. Taiteet puhuvat kansainvälisellä kielellä. Luovuus ja ilmaisuvoima eivät lopu työn päättyessä eläkepäiviin eikä sairaudenkaan muuttaessa elämää. Luovuus kuuluu kaikille. Luovuus jalostaa tiedon toiminnaksi ja vapauttaa. Yhä edelleen ihminen on inhimillinen ja herkkä, uutta luova ja innostunut toimimaan. Olemme oikealla tiellä, jatkakaamme eteenpäin, emme eksy.

Metatiedot

Nimeke: Musiikki luovuuden lähteenä. Teoksessa H. Pietiläinen & A. Peltola (toim.) 2017. Ei kannata etsiä syyllistä, vaan hyvä syy – Risto Järvenpään juhla-julkaisu

Tekijä: Järvenpää Risto

Aihe, asiasanat: koulutus, luovuus, musiikki, opetus, sosiaaliala

Tiivistelmä: Luovuutta voi opiskella ja oppia. Taiteet antavat mahdollisuuden ymmärtää elämää ja ihmisiä. Ilmaisutaito ja vuorovaikutus ovat välttämättömiä sosiaalialan työntekijälle. Risto Järvenpää on musiikin opettamisen lisäksi ohjannut oppimista päivähoitopaikoissa, julkaissut videoita, järjestänyt juhlia ja projekteja, tehnyt demonstraatio-opetusta lasten kanssa sekä kirjoittanut runoja, loruja ja räppejä. Tässä artikkelissa perehdytään Risto Järvenpään käsitykseen musiikista luovuuden lähteenä.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2017-11-24

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2017111650731>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: Julkaisu on tekijänoikeussäännösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.

Näin viittaat tähän julkaisuun

Järvenpää, R. 2017. Musiikki luovuuden lähteenä. Teoksessa H. Pietiläinen & A. Peltola (toim.) 2017. Ei kannata etsiä syyllistä, vaan hyvä syy – Risto Järvenpään juhla-julkaisu. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 39. Hakupäivä 24.11.2017. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2017111650731>.